

Så skapas en känsla av hembygd när allt är nytt

Publicerad 2012-05-23 09:25

Foto: Hanna Persson Erika Tanos från hembygdsföreningen i Hammarby sjöstad försöker hitta själen i en splitterny stadsdel. "Det är kul att få väva en stadsväv här", säger hon och tar med oss till ett av stadens hjärtan. Luma torg och fiskvagnen är ett av de mest beständiga sjöstadsinslaget hittills. I tre år har Mikael Johansson sålt räkor till stressade småbarnsfamiljer.

[Sponsrade länkar](#)

Får hembygden plats i storstaden? DN åkte till Hammarby sjöstad för att hitta sjöstadskänsla i en stadsdel som fortfarande byggs. "Det handlar inte om knätofs, mer om dialog", säger Erika Tanos, Sjöstadens hembygdsförening.

Luma torgs spensliga körsbärsträd blommar likt en söderortens Kungsträdgård. Runt parken går tvärbanan och här står fiskvagnen som är en av stadsdelens äldsta byggnader. Anno 1957 har ägaren plitat på vagnsidan.

– Den är i alla fall världens äldsta fiskvagn i bruk, jag har stått här i tre somrar nu, säger Mikael Jonsson.

Fiskvagnen är det mest beständiga kring torget där många småhandlare fått slå igen på grund av höga hyror och ersatts av kedjor som Subways.

Finns det en Sjöstadsanda?

– Jo, visst finns det sjöstadsanda, de som bor i Sjöstaden håller ihop. Ungdomarna här är stolta över sin fina stadsdel. De nya känner att de kommit hem. Enda nackdelen är att det är så dyrt att jag själv inte har råd att flytta hit, säger Mikael Jonsson.

En bit bort ligger båtbyggnaden där jobbpendlarna strömmar på och av, till fots och på cykel.

– Lumabryggan är ett av Sjöstadens hjärtan. Här kan man ta en glass och kolla in folklivet, säger Erika Tanos.

Hon är en av de drivande i Hembygdsföreningen som håller sina styrelsemöten i kaféet på kajen. Här passerar föräldrar som rattar Bugaboos med vänstern och balanserar latten med högern. Sjöstadens folkdräkt är lite ängsligt modern.

– De flesta är välklädda, inte det mest trendiga men rätt. Man klär inte upp sig som på Östermalm. Det är lite mer avslappnat eftersom många är intresserade av att röra på sig. Fräscht, modernt och harmoniskt, precis som stadsdelen.

Vad är en hembygdsförening om inte knätofs?

– Vi är fortfarande i processen att skapa en modern hembygdsförening. Det handlar inte om knätofsar utan om att skapa en hembygdskänsla. Att bygga en samhällsväv. Vi vill ha dialog och medbestämmande. Men vi är fortfarande inte särskilt många och benämningen hembygdsförening kan avskräcka. Eller kanske sticka ut i ett nyetablerat område.

Vi ser ut över kajerna som kantas av förvillande lika klossar med glasade balkongsalar. Sjöstadarna själva är lika homogena som sina hem.

– Hammarby sjöstad är unikt i Sverige i befolkningsstruktur. Många är småbarnsföräldrar i samma inkomstklass. Man har flyttat till något nytt

och är nöjd och det är enklast att stänga dörren till sitt. De är stressade och hinner knappt gå på dagismöten, det är en utmaning för oss.

Själv attraherades hon av områdets miljöprofil och nybyggarandan som första generation i ett hus hon inte ens visste hur det skulle se ut. Miljöstämpeln har tappat färg, även om bävrarna fortfarande hänger vid Restaurang Göteborg.

– Vad som är gemensamt för oss sjöstadare är längtan efter det okomplicerade, fräscha livet. Risken är att allt är så färdigpaketerat att det inte finns lust att göra så mycket. Samtidigt tror jag att det finns en extra dimension i att lära känna varandra och utverka saker tillsammans.

Än så länge rör sig få orosmoln över stadsdelen. Källarinbrotten har dock ökat och trängsel på tvärbanan börjar bli ett problem, liksom dagisbristen.

– En del äldre är oroliga för att alla barn blir tonåringar samtidigt. Fryshuset skapar en spännande kontrast, men då blir det klagomål för att de åker skateboard och förstör parkbänkar. Många har ju flyttat hit för att det ska vara lugnt och skönt.

Några traditioner håller på att rotas, som Sjöstadsdagen och både valborg och nationaldagsfirande som hembygdsföreningen ordnar. Dessutom har en nybildad Folkets husförening fixat filmvisning i Luma Park.

Själv är hon inte helt säker på att hon hittat hem och kommer att begravas i Sjöstaden.

– Livet är fantastiskt okomplicerat här. Man ser ingen fattigdom och inget elände. Jag har blandade känslor för det. Jag har också stor kärlek för mer omväxlande miljöer som skapar förutsättningar för nya idéer. Det behövs lite av varje för utveckling och för att man ska vilja vara del av samhällsprocessen, säger Erika Tanos.

Hammarby sjöstad är inte ensamt om att ha svårt att fånga hembygdsfreakar. I Stockholm har många stadsdelar hembygdsföreningar, men medlemmarna håller på att dö ut.

– De nya gentrifierarna vill inte bilda hembygd, de vill leva stadsliv. Särskilt tydligt var det i min studie av kvarteren kring Rörstrandsgatan i Vasastaden. En urban livsstil odlas där, som inte har något med det bohemiskt traditionella som fanns där innan att göra, säger docent Elisabeth Lilja, docent vid kulturgeografiska institutionen, Stockholms universitet.

Stockholm har 116 hembygdsföreningar

Stockholms län har 116 hembygdsföreningar med 34.000 medlemmar. De flesta ligger utanför Stockholms stad, men här är några stadsaxplock:

1. Sofia hembygdsförening

Förening för Södermalmsbor med 400 medlemmar. Delar ut Magnoliapriset varje år när magnoliaträdet blommar i Vitabergsparken.

2. Hässelby hembygdsförening

Bildades 1978 och ordnar vandringar, utställningar. Driver ett trädgårdsmuseum i det gamla kommunalhuset.

3. Brännkyrka hembygdsförening

För folk i Brännkyrka och Vantör församlingar med omnejd i södra Stockholm. Har egen hembygdsgård, Lerkrogen, vid Älvsjö centrum.

4. Norra Järva hembygdsförening

Startade 1985 och är medlemmar i Järva-andan och jobbar för en levande hembygd i nuet med kulturell mångfald.

5. Dalaföreningen i Stockholm

Masarna har svårast att släppa hembygden, så de tog med den till staden. I Stockholm finns Dalaföreningen från 1902 för utflyttade masar som saknar byagemenskapen, har även Bosökolonin på Lidingö där man odlar.

Jessica Ritzén

jessica.ritzen@dn.se